

OPĆINA GRUDE

PARTNERSTVO S GRAĐANIMA

-Vodič -

SADRŽAJ:

1. Uvod	3
<i>Primarni cilj</i>	3
<i>Građansko društvo</i>	3
<i>Lokalne vlasti</i>	4
<i>Dobra provedba vlasti</i>	4
<i>Partnerski odnos</i>	4
<i>Rezultat partnerstva</i>	5
<i>Pravni temelj partnerstva</i>	5
<i>Općinski akcijski plan</i>	6
2. Proces partnerstva	6
3. Partnersko međudjelovanje na lokalnoj razini – doprinos i rezultati 8	
<i>Temeljni poticaji za partnerstvo</i>	9
4. Područja djelovanja u kojima je ostvarivo partnerstvo	10
5. Kriteriji za pokretanje partnerstva između lokalnih vlasti i građana 11	
6. Tijelo zaduženo za provedbu partnerstva s građanima	11

1. UVOD

Vodič Partnerstvo s građanima predstavlja pomoć pri institucionalizaciji partnerstva između lokalne vlasti i građana, interesnih skupina, udruga i mjesnih zajednica. Svrha Vodiča je stvaranje pogodnog okružja uz istovremeno davanje smjernica za aktivno sudjelovanje građana u rješavanju pojedinih pitanja koja su u njihovom interesu.

Primarni cilj

Primarni cilj Vodiča je:

- institucionalizacija aktivnog i informiranog građanskog društva,
- potpora njegovom samostalnom djelovanju i sudjelovanju u partnerskom odnosu s lokalnim vlastima u pojedinim pitanjima,

- izobrazba građana o važnosti njihovog aktivnog sudjelovanja u donošenju pojedinih odluka, te u skladu s tim, o njihovim obvezama i odgovornostima.

Građansko društvo

Građansko društvo¹ podrazumijeva pojedince, neformalne skupine građana i formalne skupine građana. Formalne skupine građana u sebe uključuju:

- nevladine organizacija (NVO),
  - udruge građana i
  - mjesne zajednice.
- *Udruge građana* predstavljaju oblik slobodnog i dobrovoljnog udruživanja više fizičkih osoba, za zaštitu njihovih probitaka ili zauzimanja za zaštitu ljudskih prava i sloboda, te ekološka, humanitarna, informacijska, kulturna, nacionalna, pronatalitetna, prosvjetna, socijalna, strukovna, športska, tehnička, zdravstvena, znanstvena ili druga uvjerenja, bez namjere stjecanja dobiti, podvrgavajući se pravilima koja uređuju ustroj i djelovanje takvog oblika udruživanja.

Prema podacima o udrugama upisanim u Ministarstvu pravosuđa i uprave Županije Zapadnohercegovačke na području općine Grude djeluje 48 udruga.

Općina Grude broji 14 mjesnih zajednica:

1. Borajna,
2. Cerov Dolac – Pogana Vlaka,
3. Dragićina,
4. Drinovci,
5. Gorica,
6. Grude,

---

¹ S obzirom na širinu pojma *građansko društvo* ova definicija je prilagođena isključivo ovom Vodiču te je u tom smislu sužena na pojmove koji zadovoljavaju općinske okvire ove definicije.

7. Grude – Zapad,
8. Ledinac – Podledinac,
9. Puteševica – Jabuka,
10. Ružići,
11. Sovići I – Donji,
12. Sovići II – Gornji,
13. Tihaljina i
14. Višnjica i Medivići.

Lokalne vlasti i institucije s javnim ovlastima

Lokalne vlasti i institucije s javnim ovlastima na području općine Grude su:

- Izvršna vlast, uobličena u instituciji Načelnika općine,
- Zakonodavna, koju čini Općinsko vijeće i
- Institucije kojima je osnivač općina Grude.

Dobra provedba vlasti

Temeljni zahtjevi dobre provedbe vlasti su:

- da je vlast u službi građana,
  - da je pravedna,
  - da je odgovorna,
  - da je transparentna,
  - da potiče na sudjelovanje i savjetovanje u planiranju i donošenju odluka,
  - da je učinkovita i sposobna u upravljanju javnim sektorom, te
- da aktivno zahtijeva i olakšava sudjelovanje građanskog društva.

Partnerski odnos

Partnerski odnos karakterizira zajedničko sudjelovanje svih sudionika, u ovom slučaju građana, bilo pojedinaca, bilo skupina i institucija vlasti, pri čemu su

uključene sve strane u međusobnoj suradnje i pri tom dijele specifična prava i odgovornosti. Za naglasiti je da partnerstvo nije nužno pravno zasnovan odnos, temeljen na određenom ugovoru, već je to odnos utemeljen na zajedničkim ciljevima, odgovornostima i interesima. U našem slučaju jednu stranu čini lokalna uprava, odnosno neka njena institucija, a drugu stranu građansko društvo.

Partnerstvo na lokalnoj razini naročito ima tri oblika partnerstava:

- javni sektor – javni sektor,
- javni sektor – privatni sektor i
- javni sektor – građani.

Odjel za demokratizaciju, Misije osce-a u BiH, koji je i poticatelj i nositelj inicijalne potpore ovog projekta, pod partnerskim aktivnostima definira:

- uključeni partneri dijele zajednički cilj ili viziju;
- uključeni partneri doprinose cjelokupnoj provedbi aktivnosti;
- uključeni partneri dijele odgovornost za cjelokupnu provedbu aktivnosti;
- dolazi do uspostavljanja institucionaliziranih mehanizama za pokretanje, provedbu i ocjenjivanje partnerstva.

Rezultat partnerstva

Rezultat partnerskog odnosa građanskog društva i vlasti je poboljšanje kvalitete života građana u lokalnoj zajednici.

Pravni temelj Partnerstva

Zakonodavstvo u Bosni i Hercegovini obuhvaća glavna načela aktivnog sudjelovanja i uključivanja građana u kreiranju pojedinih odluka kroz entitetske zakone o lokalnoj samoupravi i kroz druge zakonske akte koji reguliraju nadležnosti jedinica lokalne samouprave, u skladu s Europskom poveljom o lokalnoj samoupravi.

U Federaciji BiH *Zakon o načelima lokalne samouprave* pruža temelj za aktivno sudjelovanje građana, te u skladu s tim za razvoj partnerskih odnosa između građana i lokalnih vlasti:

Članak 3. : «Lokalna samouprava se organizira i vrši u općinama i gradovima kao jedinicama lokalne samouprave i provode ju organi jedinica lokalne samouprave i građani u skladu sa Ustavom, zakonom i statutom jedinice lokalne samouprave». Pri čemu članak 39. u cijelosti regulira javnost rada tako da jamči uspostavu mehanizama za uspješan politički nadzor. Poglavlje IX. Zakona sadrži najvažnije propise koji se odnose na sudjelovanje građana te reguliraju izravno sudjelovanje građana u procesu donošenja odluka.

Općinski akcijski plan

Općinski akcijski plan je dio Memoranduma potpisanog 22. ožujka 2005. godine, između općine Grude i Odjela za demokratizaciju Misije osce-a u BiH, s ciljem provedbe projekta UGOVOR.

UGOVOR je projekt kojega je izradila Misija osce-a u BiH, kako bi promovirala lokalnu demokraciju i jačanje veza između građana i općina. Temelji se na načelima da djelotvorna i učinkovita lokalna uprava nalaže predanost, kako građana, tako i općina u zajedničkom radu. Ta predanost predstavlja «ugovor» u kojem općine imaju obvezu raditi s građanima i za građane, kako bi se postigli zajednički ciljevi.

2. PROCES PARTNERSTVA

Proces partnerstva podrazumijeva slijedeće:

- prepoznavanje problema;
- izradu akcijskog plana;
- provedbu akcijskog plana i
- nadzor i ocjenjivanje provedenog akcijskog plana.

a) Prepoznavanje problema

Prva faza procesa partnerstva je prepoznavanje problema, što je moguće postići nizom aktivnosti, kao što su:

- putem konzultacija koje se obavljaju u već uspostavljenim tijelima ili na redovitim sastancima, javnim raspravama i slično;
- da jedna strana preuzima inicijativu u pokretanju određenog problema a druga strana se složi – čak i bez prethodne interakcije ovo se može opisati kao konzultacija ili dijalog (npr. građani jedne mjesne zajednice šalju pismo načelniku općine u kojem iznose svoj problem, načelnik se složi sa izloženim, bez stavljanja tog problema u službeno razmatranje);
- istraživanje javnog mnijenja koje provode lokalne vlasti – u ovom slučaju lokalne vlasti vrše ispitivanje kako bi se utvrdilo vide li građani određeno pitanje kao problem (npr. neefikasnost općinske administrativne službe) te preuzimaju dalje odgovarajuće korake u skladu s mišljenjem građana.

Neovisno od toga koji se postupak primjenjuje za zajedničku identifikaciju problema, partnerstvo se u ovoj fazi ogleda kroz slijedeće:

- utvrđivanje zajedničke vizije (potreba da se riješi identificirani problem);
- sve strane dijele određenu razinu odgovornosti za odabir jednog problema kao prioritetnog nad ostalim problemima;
- moguće konzultacije i kompromisi koje bi trebalo ostvariti prije donošenja konačne odluke.

b) Zajednička izrada akcijskog plana

Zajednička izrada akcijskog plana ima za cilj riješiti zajednički identificiran problem putem sudjelovanja svih partnera, i temeljem toga, njihovih zajedničkih doprinosa. Akcijski plan definira uloge i odgovornosti partnera.

Zajednička povjerenstva ili mješovite radne skupine predstavljaju osnovni mehanizam za ostvarivanje partnerstva u ovoj fazi. Važno je naglasiti da će razina

doprinosa svakog partnera varirati u ovisnosti od prirode problema i razine stručnosti potrebne za njegovo rješavanje – jednak doprinos nije uvjet!

c) Provedba akcijskog plana

Provedba akcijskog plana podrazumijeva sudjelovanje svih partnera, ali ne pretpostavlja njihov jednak doprinos ovoj aktivnosti.

Partneri su odgovorni za realizaciju aktivnosti u skladu sa zajednički dogovorenim akcijskim planom i odgovorni su za rezultate.

Doprinos provedbi aktivnosti se može dati u različitim oblicima i podijeliti temeljem različitih kriterija, koji ne moraju utjecati na status partnerstva. U provedbu akcijskog plana mogu se uključiti vanjski suradnici koji mogu dati dodatni doprinos svojim kapacitetima i stručnošću.

d) Obrazac akcijskog plana

Oblik obrasca akcijskog plana može biti realiziran na različite načine, ovisno o problemu, odnosno projektu, kojega će obrađivati. Ogledni primjerak za potrebe ovog Vodiča prikazan je kao Obrazac br.1., te Obrazac br.2.

e) Nadzor i vrednovanje provedbe akcijskog plana

Nadzor i vrednovanje provedbe akcijskog plana vrše mješovita povjerenstva koja nadgledaju i ocjenjuju provedene aktivnosti. Nadzor se vrši i istraživanjem javnog mnijenja, te izvješćima o učinjenom.

Partneri koji su zajednički identificirali problem, izradili akcijski plan za rješavanje tog problema i zajednički proveli taj akcijski plan, mogu također zajednički nadgledati provedbu akcijskog plana i ocijeniti njegov utjecaj. Ovo je, naravno, primjenjivo i jednako važno kada je ugovorena treća strana za provedbu akcijskog plana. Ovaj korak bi bio od suštinskog značaja za sve druge partnerske aktivnosti, s obzirom da bi poboljšao održivost prakse partnerstva i povećao međusobno povjerenje. Ova

aktivnost pojačava zajedničku odgovornost svih strana uključenih u partnerstvo i dalje promovira transparentnost u lokalnoj zajednici. (Obrazac br. 3.)

3. PARTNERSKO MEĐUDJELOVANJE NA LOKALNOJ RAZINI – DOPRINOS I REZULTATI

Doprinos je ono što partneri koji međusobno djeluju ugrade u aktivnost koja ima oblike partnerstva.

Rezultati predstavljaju ono što dobivaju partneri uključeni u konkretnu aktivnost.

<i>Doprinos partnerstvu – Organizacije građanskog društva</i>	<i>Rezultati partnerstva – Organizacije građanskog društva</i>
<ul style="list-style-type: none"> • dragovoljnost; • stručnost, znanje i iskustvo; • financijski i drugi resursi; • dobri kontakti i iskustvo u radu sa zajednicom; • ideje; • legitimnost. 	<ul style="list-style-type: none"> • povećan kredibilitet; • povećana 'vidljivost'; • povećana potpora zajednice; • poboljšani kapaciteti, znanje i ljudski resursi/potencijali; • legitimnost; • ostvareni ciljevi.
<i>Doprinos partnerstvu – Lokalne vlasti</i>	<i>Rezultati partnerstva – Lokalne vlasti</i>
<ul style="list-style-type: none"> • financije i drugi resursi (logistički i operativni); • tehnička potpora; • legalitet; • politička potpora; • iskustvo na terenu i kontakti unutar institucionalnog okvira. 	<ul style="list-style-type: none"> • povećan kredibilitet kroz poboljšanu javnost rada i odgovornost; • razvijeni novi kapaciteti i uvedene nove operativne procedure; • povećana efikasnost i efektivnost; • ostvareni ciljevi.

Korist za zajednicu

- poboljšano pružanje usluga;

- stvorena dodatna vrijednost;
- poboljšana kvaliteta života;
- poboljšani kohezija i kapaciteti zajednice.

Temeljni poticaji za partnerstvo

Temeljni poticaji za partnerstvo su:

Uključenje u proces donošenja odluka (Da se čuje glas):

Uključujući građane u proces donošenja odluka na općinskoj razini, oni dobivaju priliku iznijeti svoja razmišljanja i utvrditi prioritete koji se odnose na proces uspostavljanja standarda u pružanju usluga i provedbi općinskih zadaća i odgovornosti.

Podjela odgovornosti:

Lokalne vlasti dijele odgovornost za općinski razvoj i planiranje sa svojim građanima. To povećava mogućnost zadovoljstva građana politikom lokalne uprave jer ona odražava potrebe građana i na taj način čini da i građani snose dio odgovornosti za aktivnosti koje se događaju na lokalnoj razini. Ova specifičnost čini razliku između načela partnerstva i koncepta sudjelovanja građana, tako što uključivanje građana sa sobom nosi i njihovu odgovornosti.

Legitimnost:

Podrazumijeva da lokalna uprava kroz partnerstvo može povećati svoju legitimnost, na način da uključivanjem građana u proces donošenja odluka povećava demokratske ovlasti.

Transparentnost:

Partnerstvo povećava transparentnost u radu lokalnih vlasti. Kako su građani uključeni u proces donošenja odluka i proces provedbe projekata, općina pokazuje otvorenost koja građanima može dati bolji uvid u rad i funkcioniranje njenih predstavnika.

Vlasništvo:

Proces povećanog demokratskog sudjelovanja građana na lokalnoj razini pomaže u promoviranju osjećaja odgovornosti za aktivnosti u općini i aktivnom sudjelovanju u tim aktivnostima.

Obostrane prednosti:

Za lokalnu vlast, uključenje građana prema njihovim specifičnim sposobnostima, može biti od pomoći. Građani sa stručnim ili posebnim sposobnostima mogu pomoći u planiranju i provedbi projekta. Na taj način općina može uštediti sredstva koja bi inače bila potrošena. S druge strane, pruža se potpora stručnosti građana, a građani kao pojedinci ili putem udruga ohrabruju se u svom radu.

Zadovoljstvo / promoviranje / pozitivna slika:

Otvorena suradnja između lokalnih vlasti i građana može dovesti do povećanja zadovoljstva građana onim što je urađeno u općini. Kroz ocjenu projekta građani dobivaju priliku ponovno iskazati svoje mišljenje i dati komentar na provedbu projekata. Pored toga, lokalna vlast ovo može iskoristiti da u javnosti promovira pozitivnu sliku o svome radu.

Dodatna vrijednost / povjerenje:

Svi ovi oblici partnerstva mogu dodatno doprinijeti međusobnom razumijevanju i ciljevima u općinskim poslovima, kao i osjećaju ostvarivanja ciljeva zajedničkim snagama. Ovo može doprinijeti i povećanju povjerenja građana u lokalne vlasti i lokalne strukture uopće.

4. PODRUČJA DJELOVANJA U KOJIMA JE OSTVARIVO PARTNERSTVO

Modul Partnerstvo s građanima usmjeren je na dva različita oblika partnerstva:

- a) *partnerstvo u uspostavljanju standarda u pružanju usluga* – uključivanje građana je minorno, težište je na općinskoj vlasti (preuzimanje aktivnosti potrebnih za poboljšanje standarda u pružanju usluga - čime bi se zadovoljila očekivanja građana).
- b) *partnerstvo u provedbi općinskih zadaća i odgovornosti* – ovaj oblik očekuje sudjelovanje građana i njihovo aktivno uključivanje u provedbu aktivnosti koje bi za cilj imale rješavanje određenog problema.

Moguća partnerstva vlasti s građanima:

Administrativne usluge – što se očituje u zadovoljstvu građana određenim uslugama koje im pruža općinska administracija i, s druge strane, poboljšanju standarda u pružanju tih usluga.

Socijalni standardi – pomoć socijalno ugroženim kategorijama, pomoć institucijama koje skrbe o njima, pomoć značajnim institucijama (dotacije dječjem vrtiću i tsl.)

Komunalne djelatnosti i infrastruktura – odvoz smeća, ulična rasvjeta, prijevoz učenika, ...

Priopćavanje i savjetovanje – podrazumijeva učestalo i poboljšano prenošenje općinskih aktivnosti, uključivanje građana u bitne rasprave (proračun i sl.)

5. KRITERIJI ZA POKRETANJE PARTNERSTVA IZMEĐU LOKALNIH VLASTI I GRAĐANA

Kriteriji za odabir partnerskih aktivnosti, između ostalog, trebaju uključivati:

- korist za širu društvenu zajednicu;
- da su dio općinskih strateških ciljeva;
- specifične potrebe zajednice ili skupine građana.

Kriteriji za odabir partnera :

- javni ugled;
- legitimnost i autoritet;
- kapacitet za doprinos;
- pouzdanost i posvećenost predmetu razmatranja.

Potrebna procedura za prijavljivanje i odabir:

- mehanizmi i procedura za iniciranje partnerstva;
- mehanizmi za potporu i pokretanje partnerstva;
- autoritet i mehanizmi za odabir prijedloga kandidiranih za partnerstvo.

Partnerstvo – financirano/dragovoljno:

- razlučivanje financiranih partnerstava;
- razlučivanje dragovoljnih partnerstava.

Proračun i financije:

- utjecaj građanskog društva na proračun za partnerske aktivnosti;
- uključivanje stavki za partnerske aktivnosti u proračun.

6. TIJELO ZADUŽENO ZA PROVEDBU PARTNERSTVA S GRAĐANIMA

Tijelo zaduženo za provedbu *Partnerstva s građanima* imenuje Općinsko vijeće Grude i to za mandatno razdoblje aktualnog saziva Općinskog vijeća. Sve dok se ne imenuje novo tijelo od novoizabranog saziva Općinskog vijeća, postojeće se ne može ukinuti.

Tijelo zaduženo za provedbu partnerstva ima zadaću obrađivanja svih aktivnosti koje nameće projekt Partnerstvo s građanima u smislu novonastalih problema koja nisu predviđena u ovom Vodiču.

Koordinacijsko tijelo zaduženo za provedbu projekta Partnerstvo s građanima u svom radu radi i odlučuje po pravilima koja su definirana u Poslovniku o radu Koordinacijskog tima za partnerstvo, kojega sam donosi.

Grude, 29. veljače 2008. godine.

Obrazac br.1.

OBRAZAC PROJEKTA/AKTIVNOSTI

1. Podaci o podnosiocu prijave

Naziv organizacije	
Adresa organizacije	
Tel./fax./e-mail	
Ime i prezime osobe koja predstavlja organizaciju	
Pravni status organizacije	
Gdje i kada je registrirana	
Program i ciljevi rada organizacije	
Podaci o dosadašnjim aktivnostima/projektima	
Naziv banke i broj transakcijskog računa	

2. Opis projekta

Naziv projekta/aktivnosti	
Cilj projekta/aktivnosti	
Planirani početak realizacije projekta/aktivnosti	
Faze realizacije projekta/aktivnosti	
Planirani završetak realizacije projekta/aktivnosti	
Područje realizacije	
Ciljane skupine	
Partneri ili sudionici	

3. Aktivnosti koje će se provoditi

Navedite glavne aktivnosti u realizaciji

--

4. Proračun za predložene aktivnosti

Aktivnost	Cijena po jedinici	Iznos	Troškovi podmireni iz drugih izvora	Troškovi iz proračuna općine Grude
1.				
2.				

3.				
4.				
5.				
Ukupno:				

5. Očekivani rezultati i pokazatelji

Navedite konkretne rezultate koje očekujete od predloženog projekta i eventualne pokazatelje kojima biste prikazali pozitivna postignuća.

Broj	Očekivani rezultati	Pokazatelji rezultata
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

U Grudama, _____

M.P.

_____
(potpis podnositelja)

Obrazac broj 2.

Redni broj	Akcijski plan kategorija i termini realizacije	Sudioništvo			Rokovi
		općine	građana/udruga	ostalih	
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					

Obrazac broj 3.

Nadzor realizacije projektnih aktivnosti

Redni broj	Nadzor realizacije	Sudioništvo			Rokovi
		općine	građana/udruge	ostalih	
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					